1937 ий
10
АПРЭЛЬ
№ 22 (306)
Акшэ 5 ыр.

8-шэ ИЙ ЛЭКТЭШ

Чыла эл пролэтар-влак, ушныза!

Рвэзэ Коммунист

ВЛКСМ Маробком дэн горком орган

ССР УШЭМ ВЭРХОВНО СОВЭТЫШ У САЙЛЫМЭ СИСТЭМ ПОЧЭШ САЙЛЫМАШЛАН ПАРТИЙНЭ ОРГАНИЗАЦЭ-ВЛАКЫМ ЙАМДЫЛЫМАШ ДА ТИДЛАН КЭЛШЫШЫН ПАРТИЙНЭ-ПОЛИТИК ПАШАМ МОЛЭМДЫМАШ

ЖДАНОВ йолташын ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт плэнумэш 1937 ий 26 фэвральыштэ ыштымэ докладшэ

Элын политик илышыштыжэ лийшэ вашталтмаш да мэмнан задачына

Йолташ-влак, ССР Ушэмын у Конституцыжым приниматлымэ дэнэ мланна ССР Ушэм Вэрховно Совэтыш да кӱшыч тӱҥалын ӱлык шумэш шэмэр дэпутат-влак Совэтыш у сайлымэ систэм почэш сайлаш йӱлэш. Мэмнан партий ончылан сайлымашлан йамдылалтмаш задачэ шогалэш.

Тидэ йамдылалтмашын характэржэ, тудын кугытшо, кумдыкшо да тидлан лийын партийнэ пашам молэмдымаш мэмнан эл политик илышыштэ у Конституцо гыч лэкшэ вэсэммашын кэлгытшэ дэнэ палэмдалтэш.

У Конституцым пуртымаш элын политик илышыштыжэ вашталтмашлимым ончыкта. Тидэ вашталтмашын тӱҥжӧ сайлымэ систэмым умбакыжат дэмократизацылымаштэ лийэш. Дэмократизацыжэ совэтыш чылт тӧр огыл сайлымашым—тӧр, шуко йыжынган ыльэ,—вик, виш сайлымашым—шолып сайлымаш дэнэ вашталтымаш шот дэнэ лийэш.

Лишэнэц манмэ-влаклан альэ мартэ лийшэ чыла тӱрлӧ ограничэньым у Конституцым илышыш пуртымаш пытара.

Ожно, у Конституцым пуртымо дэч ончыч, совэтыш сайлымаш тӧр огыл ыльэ, вызыт сайлымаштэ ограничэньын кӱлэшыжэ пытэн, да чыла граждан-влак тӧр сайлэн кэртыт.

Ожно властьын кыдал да кӱшыл органлашкыжэ сайлымаш шуко йыжынган ыльэ, кызыт, у Конституцо почэш, чыла совэтыштат чыла граждан-влак вик сайлаш тӱҥалыт.

Ожно, тошто Конституцо почэш сайлымэ годым йӱклымаш виш да спискэ дэнэ ышталтэш ыльэ, кызыт, у Конституцо почэш, сайлымэ годым йӱклымаш шолып да сайлымэ округлаштэ ойырымо кандидатурлан посна-посна лийэш.

Пытартышлан, Конституцо чумыр калык дэч йодыштмашым, рэфэрэндумманмым илышыш пурта.

Сайлымэ систэмыштэ нинэ вашталтыш влак мом ончыктат?

Нуно совэт орган влак тошто массын контрольжо вийангмым да массэ ончылно совэт орган-влакын мут кучымышт вийангмым ончыктат. У сайлымэ систэм калыкын сайлэн шогалтымэ йэнг-влак да сайлышэ массэ коклаштэ кы-

лым пэнгыдэмда. Совэт орган-влакын пашаштым са йамдышашлан, мэмнан совэт организацэ-влакын пашаштышт бӱрократичэски ситыдымашым да пужгалымашым пытарышашлан куатлэ тарватымашым ышта. А тидэ ситыдымаш влакшэ, тэ шинчэда, пэш кугу улыт.

Шолып йӱклымаш всэобщо, тӧр да вик сайлымэ правам илышыш пуртымо дэнэ массын политик активностьшо умбакыжат вийангэш да кугыжаныш виктарымэ пашаш шэмэр-влакын у лончышт шупшылалтэш.

Тыгэ пашазэ классын общэствым кугыжаныш гоч виктарымэ систэмжэ—пролэтар диктатур утларак лывыргэ, вэс сэмынжэ—утларак куатлэ лийэш. Пашазэ класс диктатурын базыжэ кумдангэш, тудын нэгызшэ утларак пэнгыдэмэш.

Лэнинизм туныкта:

„Пролэтар диктатурын шкэнжын жапшэ, шкэнжын ойыртэмышан формыжо, тӱрлӧ паша мэтодшо уло. Граждан сар жапыштэ диктатурын вийытлымэ могыржо утларак шинчалпэрна... Социализмым ыштымэ жапыштэ, вэс сэмын, утларакшэ диктатурын тынис, организатор, культур пашажэ, рэвольуционно законность да моло шинчалпэрна. Но тыжэч строитэльствэ жапыштэ диктатурын вийытлымэ могыржо пытэн альэ пытэн кэртэш манын шонымаш чылтат лийман огыл. Пызырышэ орган влак, армий да моло организацэ-влак кызыт, строитэльствэ жапыштэ, граждан сар жапысэ сэмынак кӱлыт. Нинэ орган-влак дэч посна диктатурын ик мыньар обэспэчэннэ строитэльнэ пашажат лийын ок кэрт. Мондыман огыл: рэвольуцо альэ ик элыштэ вэлэ сэнгэн. Мондыман огыл: йырваш капиталист кугыжаныш влак улыт гын, интэрвэнцэ лийын кэртмаш шучкылык да тидэ шучкылык гыч лэкшэ чыла мучашдымэ лийэш" (Сталин, „К вопросам лэнинизма").

Мэмнан диктатурын тыныслык, организатор, культур могыр паша дэнэ пырльак тудын вийытлымэ могыржым кодаш кӱлмаш пытэн огыл. Тидым кызыт гына Бухаринын—Рыковын паша нэргэн кангашымэ йодышат пэш раш ончыкта. Пашазэ классын диктатуржылан тушман капиталист класс кучан да буржуазийын фашист агэнтшэ-влакын—троцкист, зиновйэвэц да пурла-влакын, калыкын моло тушманжын чараклылаш тӧчымыштым ончыкыжат чаманыдэ пызыраш логалэш.

Колышо класс-влакын пытартыш кучашым тӱргыктэн колташ да нунын ворланымэ пашаштым шалаташ мланна пашазэ классын вийан да куатлэ диктатуржо кӱлэш, манын мэмнам Сталин йолташ туныктэн.

Дэмократичэски сайлымашым эртарымаш—тидэ пэш кугу паша. Мэмнан партийын массэ дэнэ кыл кучымыжым, паша ыштэн кэртмыжым да массыштэ мэмнан партийнэ организацын чапшым тэргымэ шотышто тидэ мэмнан партийлан пэш сэрйозно экзамэн лийэш. Сайлымашым эртарымашым мэмнан партий дэч чумыр вийым пэш чот чымалтараш трэбытла.

Мэмнан эл политик илышыштэ лийшэ тидэ вашталтышым сайын вооружатлалтын вашлийшаш вэрч, мэмнан партий партий тидэ вашталтмашым вуйлыман да элын вэрховно органжэ-влакым сайлымаштэ шкаланжэ вуйлатымэ вэрым налман.

Вэрховно орган-влакым сайлымаштэ вуйлымашыжэ да партийлан вуйлатымэ вэрым пумашыжэ мо лийэш? Партий могай задачэ влакым шуктышашлык?

Эн ончычак тидым ушыш пыштыман:мэмнан пашайэнг влак ик мыньар у положэньэ дэнэ вашлийыт. Мэ у сайлымэ систэм почэш сайлымашым пэрвой гына эртарэна. Посна кандидатурым да шолып йӱклымӧ принцип дэнэ сайлаш мэ альэ тунэммэ огынал. Мэмнан партийнэ организацэвлаклан тидэ ик мыньар нэлылык улэш.

Кокымышыжо, мэмнан элын политик илышыштыжэ лийшэ вашталтмашым вуйлымаш да сайлымашым вуйлатымаш—тидэ Конституцышто ончыктымо у систэмым тӱрысак шуктымаш, вэс сэмын манаш, шолып йӱклымаш чумыр, вик да тӧр сайлымэ правам чоткыдын шуктымаш лийэш Тидэ тэвэ мо лийэш: мэмнан партийнэ организацэ-влак мэмнан у сайлымэ законым шукэ пужалымаш дэч шкэ шинча сорта сэмынак аралышаш улыт.

Кумышыжо, мэмнан партийнэ организацэ влак сайлымаштэ куч-далмашлан йамдэ лийшаш улыт. Сайлымэ годым мланна тушман агитацэ да тушман кандидатур-влак дэнэ вашлийаш пэрна. Тыгай лайын кэртшашыжым мэ кызыт тыжэчат ужына: лач толшаш сайлымаш йӧн дэнэ кызытат антисовэт элэмэнт-влак ик мыньар тарванылыт. У Конституцын пумо лэгальнэ йӧным тушман элэмэнтвлакын кучылташ тӧчымыштым мэмнан партийнэ организацэ-влак сайын вашлийман.

Мэмнан йэнг-влакын нэрымышт да тарванаш йамдылалтмышт годым, тушман-влак ыштылыт да сай лымашлан пэш вийан йамдылалтыт.

Нылымышыжэ, виш да спискэ дэнэ сайлымаш шот гыч шолып дэнэ сайлымаш шот гыч шолып да кажнэ кандидатурлан посна сайлымаш ойырымо кажнэ кандидат вэрч партийын мут кучымашыжэ кугэммым ончыкта. Сайлалтын кэртшашлан, мэмнан кандидат-влак нуным ойырымо округышто сайлышэ влаклан пэш палымэ лийман, сайлышэ-влак нунын пашаштым сайын шинчэн шогышт.

Мэмнан пашайэнг-влакым шолып йӱклымаш дэнэ тэргымаш пэш сайын тэргымаш лийэш. Шолып йӱклымэ годым массэ шкаланжэ йӧрдымӧ да кэлшыдымэ кандидатурым корангдаш альэ мартэ лиймэ дэч утларак тыршэ. Тидым пэш раш шинчыман.

Визымшыжэ, мэмнан йужо партийнэ да совэт пашайэнг-влакын тыгай йӧрдымӧ шонымаштым пытараш кӱлэш: нуно калыкын ӱшанжым йарак налаш лийэш, тошто заслугылан кӧра дэпутат мандатым мӧнгак, кӱдырчыла совым кырымэ йӱк дэнэ, намийэн пумым вучэн, пэш тып малэн кийаш лийэш шонат. Ӱшаным йара налаш—шолып йӱклымӧ годым тидэ ок лий.

Мэмнан партий дэн совэт организацылаштэ йатыр пашайэнг влак тыгэ шотлат: нуным совэтыш сайлэныт гын, нунын задачышт тужак пытэн. Тидын нэргэн тыгай факт ончыкта: йатыр ответствэннэ пашайэнг влак совэт пленумыш, дэпутат группышто да мэмнан совэтын сэкций погынымашышкыжэ огыт кошт, дэпутатын пэш элэмэнтарнэ пашажым шуктымо дэчат корангыт.

(Умбакыжэ 2 шо могырышто)

43

ЖДАНОВ ЙОЛТАШЫН ДОКЛАДШЭ

(УМБАКЫЖЭ)

Мэмнан пашайэҥ-влакын тыгай койышыштым да шонымыштым пудырташ кӱлэш да пашайэҥ-влакым тыгэ воспитатлыман: нуно сайлышэ-влак ончылно мут кучымыштым шижын шогышт. Ты годым тидым ушыш налман: кажнэ сайлалтшымат массэ шкэ пэш сайын да чыла могырымат онча да тэрга.

Сайлымаш тӱҥалмэ жап мартэ тыгай шонымаш ваштарэш кучэдалаш тӱҥалаш огыл гын, тудо пэш кугу йоҥылыш лийэш ыльэ. Мэмнан совэт организацэ-влакын пашаштым сайэмдаш, массэ дэнэ нунын кыл кучымыштым пэҥгыдэмдаш да массэ ончылно мэмнан совэт пашайэҥ-влакын мут кучымыштым вийаҥдаш жап шуйыдэ мланна кызытак пижаш кӱлэш.

Кудымшыжо, пашайэҥ-влакым кызытак тыгэ воспитыватлаш кӱлэш: нуно тидым умлэн шогышт: у сайлымэ систэмэ совэт организацэ-влакын пашаштым утларак кумдан тӱжвак луктэш, нунын пашашт массын шинча ончылно эрташ тӱҥалэш, массын ончылно нунын мут кучымашышт утларак тичмаш лийэш. Совэтын йатыр дэпутатшэ—мэмнан партийын члэнжэ-влак лач шкэныштын партийнэ организацэ ончылно гына мутым кучаш тунэмыныт. Бӱрократизмыш лупшалтшэ да шкэ пашаштышт йатыр ситыдымашым ыштышэ мэмнан йатыр совэт пашайэҥ влак, совэтын плэнумышкыжо отчот дэнэ лэкмэ, шкэм критиковатлымэ да массын критикшым колыштмо олмэш, шкэ пашашт нэргэн партий комитэт бӱрошто, аҥысыр йэш кругышто лу пачаш отчотым ышташ йамдэ улыт. Мут кучыдымо тыгай практикым пытараш кӱлэш.

Шымышыжэ, элыштэ политик илышын вашталтмашыжым вуйлымаш да дэмократичэски сайлымашым илышыш пуртэв шуктымаш тэвэ мо лийэш: критикым шарымэ да шкэнан кандидатурым корандымэ шотышто мэмнан партийнэ организацэ-влак ӱлычын массын тӱкалтымыжым вучэн шинчыман огыл, а критик шарымым да, шолып йӱклымӧ годым йӧрдымӧ кандидатурын сӱмырлымыжым вучыдэ, тудым корандымашым шкак вуйлатыман. Тидэ годым мэмнан партийнэ организацэ-влак таҥла критиковатлымым тушманын критиковатлымыжэ дэч ойрэн палаш тунэмман. Мэмнан чӱчкыдын тыгайэ лийэш: мэмнан совэт орган-влакын пашаштышт улшо посна ситыдымаш дэн пужгалымашым шэмэрын критиковатлымыжым тушман критиклан шотлат да аклат. Таҥла критиковатлымашат йужгынам пэш пӱсӧ лийэш. Тидэ критикым тушманын критикшэ дэч ойырэн моштымашлан мэмнан партийнэ организацэ-влак дэч партийнэ политик пашам пэш кӱшкӧ нӧлтымашым да чот шижмашым трэбытла.

У сайлымаш годым тушман элэмэнт-влак мэмнан кандидат-влак ваштарэш агитацым ышташ тӧчэн кэртыт. Мэмнан пашайэҥ-влаклан заготовитэльнэ, строитэльнэ да моло пашан тӱрлӧ участкыштыжэ шагал огыл нэлэ кампаньым эртараш логалэш, а тыгай камнаньым ик мыньар тэмдыдэ эртараш ок лий. Тидэ пашазэ классын диктатур умлымашкэ пура. Тыгай тэмдымаш дэч мэ ончыкыжат огына чакнэ да тиддэч чакнымаш воштылтыш лийэш ыльэ. Очыни, ты шотышто мэмнан пашайэҥ-влакын тӱрлӧ ситыдымашыштым овартымаш лийэш дыр. Мэмнан йал совэт, райисполком да моло пашайэҥ-влак кадр нэргэн ойлэм. Партийнэ организацэ-влак тыгай йэҥ-влакым аралэн моштышаш улыт. Тидым уждэ эрташ ок лий.

Кандашымшэ, партийыштэ шогыдымо-влак нэргэн. У сайлымаш годым тошто сайлымаш практикыштэ лийэдышэ йоҥылыш-влакым угыч ыштэна гын, пэш эҥгэкан да шучко лийэш ыльэ. Тидэ йоҥылыш партийыштэ шогыдымо-влакын кандидатурыштым сайын ончыдымаштэ ыльэ. Тунам совэтыштэ партийнэ влийаньым ыштышаш вэрч партийыштэ шогыдымо кандадатурым кӱлэш сэмын ончымаш да нунылан полшымаш лийын огыл. Сайын ончымаш дэн полшымашыжэ массым вуйлатымым да туд дэнэ кыл кучымым большэвикла умлымаш гыч лэкшашлык. Шинчэн лийза: мэмнан элыштэ коммунист-влак кок миллион улыт, а партийыштэ шогыдымыжо „ик мыньар“ утларак. Тыгэжэ, сайлымаш вуйлаташ шонэна гын, мланна партийыштэ шогыдымо-влак коклаштэ шкэнан влийаньынам да нунын дэнэ кыл кучымынам вийаҥдаш, массын ӱшанымэ партийдымэ кандидатурым шыгырэмдэн лукташ огыл, а нунылан полшаш кӱлэш.

Сайлымашым вуйлатымэ да тудлан йамдылалтмашым организоватлымэ шотышто шогышо йодыш-влак тыгай улыт. Нуно ончыкыжым йатыр вара ыштышаш задачэ сэмын огыл, а бойэвой, чылтак кудалташ лийдымэ да пэш кӱлэш задачэ лийын, мэмнан паша чэрэтыш шогалыныт.

Партий орган сайлымашым пудыртымаш большэвизмын организационно принципшэ дэнэ ок кэлшэ

У, мучашкэ шумэш дэмократичнэ сайлымашым вуйлатэн кэрташ вэрч партий дэч мо йодылтэш? Элын политик илышыштыжэ лийшэ вашталтмаштэ партийын вуйлатымыжым шуктышо тӱҥ условий-влак могай улыт?

Тидлан тэвэ мо йодылтэш: партий шкэжат дэмократичэский практикым мучко шуктэн шогыжо, партий кӧргӧ илышыштэ дэмократичэский цэнтрализмын нэгызшым мэмнан партий уставын трэбытлымыжэ сэмын мучашкэ шумэш шуктэн шогыжо, партийын чыла органжэ сайлымэ лийжэ—манын партийын шкэнжынат кӱлэш условий лийжэ, партий кӧргыштӧ критик дэн самокритик тичмашын шарлыжэ, партийнэ орган-влакын партийнэ массэ ончылно мут кучымышт тӱрыс лийжэ да партийнэ массэ шкэжат пӱтыньэк активизироватлымэ лийжэ.

Лэнинизм туныкта: совэт дэмократизмым мучашкэ шумэш пуртымо дэнэ пашазэ классын активностьшым нӧлтал тыршымына,—сэрйозно да кугу паша. Пашазэ классын активностьшым нӧлталшаш вэрч эн ончычак партийым шкэнжымак активизироватлаш кӱлэш. Партий шкэжат партий кӧргӧ дэмократий корныш пэҥгыдын шогалжэ, мэмнан строитэльствэ йодышым лончылымашкэ партийнэ организацэ-влак партийын кумда массыжым, мэмнан партийын судьбажым ыштэн шогышо-влакым шупшышт. Тылэч поснажэ пашазэ классым активизироватлымэ н э р г э н ойлышашт укэ. Тидлан мэмнан Сталин йолташ туныкта.

Мэмнан партийнэ организацэ-влак чыланак тидэ условийым шукташ йамдэ улыт да нуно дэмократичэский шот дэнэ молэмдалт шуйныт—манын каласаш лийэш мо?

Тидым чылт ӱшандарэнак каласаш ок лий.

Тидым чылт ӱшандарэнак каласаш ок лий манмым пэҥгыдэмдышэ факт-влак могай улыт?

Тидын нэргэн йужо организацыштэ партий уставым да партий кӧргӧ дэмократизм нэгызым пудыртылмо практик ойла.

Тидэ пудыртылмаш-влак могай улыт?

Мэ шинчэна: партий устав тӱҥалтыш организацыласэ комитэт-влакым талукышто ик кана, ола дэн район комитэт-влакым талукышто ик кана, область, край комитэт-влакым, национальнэ компартий-влакын Рӱдӧ Комитэтыштым талукат пэлыштэ ик кана сайлаш кӱшта. Тыгэ устав ойла.

Практикыш ончалат гын, факт-влак ойлат: уставын тидэ трэбованьыжым мэмнан йатыр организацыштэ пудыртымо. Пытартыш коккум ий коклаштэ у область-влакым ыштымэ дэнэ угыч ышталтшэ организацылаштэ (Калинин, Красно йар, Омск, Орэнбург, Йарослав) гына область, край комитэт-влакым да нацкомпартий Рӱдӧ Комитэт-влакым сайлымаш лийын. Мэмнан область, край комитэт, нацкомпартий Рӱдӧ Комитэт, горком, райком дэн тӱҥалтыш парткомитэт-влак шукынжо XVII партсйэзд жап гыч, вэс сэмын манаш парторган-влакым сайлымэ обшо кампаньэ эртымэ жап гыч улыт. Тидэ шотыш, мый ойлышым, у край дэн область-влак, тугак партийнэ пашам сӱмырымӧ дэнэ сайлышэ посна район дэн ола организацэ-влак огыт пуро.

Мэ устав дэнэ товатлэна, тудым кружоклаштэ тунэмына, партдокумэнт тэргымэ да вашталтымэ годым партий члэн-влак дэч устав шинчымым йодна гынат, мэмнан партийын законжо-влак пудырталтыныт. Тыгэ лэктэш: мэ шкэжат шкэнан партийнэ законым чыташ лийдымын либэралла ончэна.

Умбакыжэ мэмнан партийын уставшэ, вуйлатышэ чыла орган ӱлыч тӱҥалын кӱшкӧ шумэш сайлалтшаш манын ончыкта. Т и д ы м мэмнан партийын организационно ышталтмыжын тӱҥ принципшэ—дэмократий цэнтрализм принцип трэбытла.

Партий уставын 18-шэ параграфшэ тыгэ о й л а: „партийын организационно ышталтмыжым виктарышэ принциплан дэмократий цэнтрализм лийын шога. Тудо тэвэ мо лийэш:

а) партийын чыла вуйлатышэ органжэ кӱшыч тӱҥалын ӱлык шумэш сайлалтэш;

б) партийнэ орган-влак шкэ партийнэ организацэ ончылно жапын-жапын отчотым ыштат;

в) чоткыдо партийнэ дисциплин кучалтэш да шагалрак ужашыжэ шукыракын ойжым колыштэш;

г) кӱшыл орган влакын пунчалышт ӱлыл орган-влаклан да партийын чыла члэнжылан тӱрыс шукташ обӓзатэльнэ лийын шога.“

Мэмнан партийын тидэ тӱҥ организационно принципшэ йатыр организацыштэ пудырталтын. Кийэв, Азово-Чэрномор да моло организацылаштэ партий уставым пудыртылмо практик мэмнан партийнэ пашалан могай осал мучашым шуктымым, плэнум члэн-влак очыни, шинчат. Тыштэ уставым мондымаш, сайлымаш шот гыч кораҥмаш—партийнэ пашам чыташ лийдымын шолдыртымашкэ кондэн да вуйлатышэ партийнэ органлашкэ тушман элэмэнт-влаклан логалаш йоным ыштэн.

Мэмнан партийын уставшым сайлымаш шотышто тыгэ кугун пудыртымашлан—кумдан шарлышэ, нимо дэнат оправдатлаш лийдымэ койыш—партком, райком, горком, обком, крайком, да нацкомпартий Рӱдӧ Комитэт-влакын плэнум члэнышкышт тӱрлӧ вуйлатышэ пашайэҥ-влакым кооптироватлымаш шотлалтэш.

ВКП(б) Рӱдӧ Комитэтыштэ улшо данный-влак йӧрдымӧ кооптацэ практик вожым колтэн да йатыр умбак пурэн манын ойлат. Кооптацэ практик партий члэн-влакын шкэ вуйлатышэ органыштым сайлымаштэ лийаш законно праваштым пудырта. Вэт кооптацэ годым партий члэн-влак сайлымаштэ лийын огыт кэрт, йӧрдымӧ кандидат-влакым корандэн о г ы т кэрт, нунын шонымышт вообщэжат ок йодылт, вэт кооптацэ плэнумэш ышталтэш.

Кооптацэ пэш кумдан ышталтэш. Тидэ эксык йатыр организацыштэ уло.

Обкомлаштэ, крайкомлаштэ да нацкомпартий Рӱдӧ Комитэтлаштэ плэнум члэныш кооптироватлымэ йэҥ—11,6 процэнт шотлалтэш. Тидэ кокла цифр. Посна организацылаштэ кооптироватлымэ процэнт 22,8 процэнт мартэ (Кийэв), 26,2 процэнт мартэат (Бэлорусский) шуэш, вэс сэмын манаш плэнумын нылымышэ ужашыжат утла кооптироватлымэ-влак улыт.

Райком дэн горком составыштэ кооптироватлымэ тынар йэҥ уло: Моско организацыштэ 17 процэнт, Лэнинград—17,2 процэнт, Азово-Чэрномор—17,5 процэнт, Днэпропэтровск—26,7 процэнт, Бэлорусс — 28,9 процэнт, Воронэж — 29,8 процэнт, Армӓн — 30 процэнт, вэс сэмын манаш, кум ужашышкэ ик ужашыжэ нарэ кооптироватлымэ-влак улыт.

Область организацылаштэ райком дэн горком бӱро составыштэ кооптироватлымэ процэнт кокла шот дэнэ 14 гыч 59 процэнт мартэ шуэш. Западнэ областьыштэ, Армэнийыштэ, Иваново дэн Карэл организацылаштэ райком дэн горком бӱро-влакын пэлыжэ утла члэнышт кооптироватлымэ улыт. Тыштэ сайлымэ дэч вара улшо законно состав дэч мо кодын—умылашат ок лий.

Кооптацэ тынарышкат шарла, мутлан, Кийэв обкомын плэнумыштыжо 1934 ий 19 октьабрыштэ ик канаштэ 14 йэҥым плэнумыш кооптироватлымэ, тидэ шотышто Ашрафьйан, Дэнис, Сэнчэнко, Тодэр да моло-влак кооптироватлалтыныт, нунын партийлан тушман улмышт кызыт тӱжвак лэктын.

Харьковышто, п а р т и й горкомышто, ола кӧргысӧ IV шэ партийнэ конфэрэнцэш сайлымэ 158 члэн дэн 34 кандидат кокла гыч 59 йэҥжэ вэлэ кодын. Тидэ составым законно манаш ок лий, вэт сайлымэ кок-

(Умбакыжэ 3-шо могырышто).

ЖДАНОВ ЙОЛТАШЫН ДОКЛАДШЭ

ла гыч кум ужашыштэ ик ужашыжэ вэлэ кодын. Пытартыш партийнэ конфэрэнцэ дэч вара горком составыш 61 йэнгым кооптироватлымэ, а горком бÿрошто ик йолташ дэч молыжо чыланат кооптироватлымэ улыт.

Харьковышто тидэ шот партийнэ организацыштэ пашам кушко шуктэн, тэ шинчэда.

Посна район партий комитэт-влакым налаш гын, тидэ шотышто кооптацэ нэргэн матэриал очыни тэмдан шкэвданак пэш шуко уло. Мый тыгэ шонэм: мэмнан йужо райкомышто ШУКО члэнжэ сайлымэ огытыл, а кооптироватлымэ улыт. Тыгай райком ик лу вэлэ огыл уло шонэм. Мутлан, Мало-Архангельск районышто (Курск область) 23 йэнг гыч 18 йэнгжэ кооптироватлымэ, Мцэнск районышто (Курск область) 26 йэнг гыч 22 йэнгжэ кооптироватлымэ, Гомэль горкомышто (Бэлоруссий) 52 йэнг гыч 40 йэнгжэ кооптироватлымэ, Ораниэнбаум районышто (Лэнинград область) 22 йэнг гыч 15 йэнгжэ кооптироватлымэ, Устьужэн районышто (тудо областьак) 12 йэнг гыч 11 йэнгжэ кооптироватлымэ да молат.

Посна горком дэн райком бÿро составыштат кооптацэ кумдан шарлэн. Ульйанов ола комитэтыштэ бÿрон 12 члэнжэ гыч 11 члэнжэ кооптироватлымэ. Шучан район комитэтыштэ (Чэльабин область) бÿрон чыла члэнжэ кооптироватлымэ. Сэмипалатин райкомышто (Восточно Казахстан область) бÿрон чыла члэнжэ кооптироватлымэ. Асбэстов горкомышто (Свэрдлов область) бÿров чыла члэнжэ кооптироватлымэ улыт, да молат.

Кооптацэ ыштылмаш тынарышкэ шуын: плэнум составыш шагалрак ужашыжэ кооптироватлымэ, альэ плэнум состав гыч лукмо койышат уло, вэс сэмын манаш гын, тыштэ законно кворум нэргэн нимогай мутат лийын ок кэрт. Тидэ ончыкта: кворум нэргэн умлымаш йатыр вэрлаштэ ÿштылалтын, йомын. Мутлан, Харьков олан Лэнинск районыштыжо 1934 ий 4 апрэльыштэ райком плэнум актив дэнэ пырльа погынэн. Тушто райком состав гыч ик мыньар йэнг лукмо нэргэн йодыш шындалтын. Активым плэнум дэч посна погышаш нэргэн Рÿдö Комитэтын палэ пунчалжэ лэкмэ дэч вара шагал огыл жап эртэн гынат, райком плэнумым актив дэнэ пырльа погат. Молан тидэ кÿлэш лийын? Тудлан—плэнумышто сайлымэ члэн-влак „ситэн огытыл". Горком члэн кокла гыч 10 альэ 11 йэнг вэлэ лийын, тугэ гынат, плэнум шкэ составшэ гыч 12 йэнгым луктын. 10 йэнг 12 йэнгым нэлын! (Воштылмаш).

Партийын нэлэгальнэ илымыжэ годым, кооптацын кÿлэшыжэ лэктын шогэн гынат, тунамат тудым йатыр йöн дэнэ ангысырэмдымэ ыльэ. Тидым йолташвлак, очыни, мондэныт.

Плэнумыш кооптироватлымашат ок ситэ, йужо организацыжэ тылэчат умбак кайа. Мутлан Киров область Тужинск райкомын плэнумжо пунчалым луктын. Тидэ пунчал дэнэ угыч сайлымэ бÿролан райком составыш члэн влакым кооптироватлаш шÿдалтын. Плэнумын тидэ пунчалжэ нэгызэш райком бÿро 7 йэнгым кооптироватлэн да кооптацым 5 тылзэ гыч гына пэнгыдэмдэн. Тидэ 7 члэным пэнгыдэмдымэ годым законно сайлымэ райком плэнум члэн 6 йэнг гына лийын.

Сайлымашым пудыртымо да тудым кооптацэ дэнэ вашталтымэ практик пэш шуко вуйльтышэ организацым авалтэн, а нувын почэш тÿнгалтыш партийнэ организацэ-влакат тудо корно дэнак кайэныт. Тэвэ, мутлан, мэмнан Лэнинградыштэ, Кановэр завод партком XVII сйэзд дэч ончыч сайлалтын. Партком составыштэ 7 йэнг улмо годым кум ий коклаштэ, 22 йэнгым кооптироватлымэ, вэс сэмын манаш гын, партком нормальнэ сайлымашым эртарыдэ, шкэ составшым кум кана вашталтылэш.

Киров заводышто сайлымэ состав гыч кум йэнг гына кодын, молыжо кооптироватлымэ улыт.

Жданов лÿм. завод парткомышто тÿрлö жапыштэ 31 йэнгым кооптироватлымэ.

Сайлымэ срокым пудыртымаш да кооптацэ мэмнан дэнэ кумдан шарлэныт, сандэнэ йатыр организацыштэ кöм сайлымымат мондэныт. Лачак тыгэ вэлэ тэнгэчэ „Правдаштэ" лудмыда гай факт-влак лийын кэртыныт. Одэссыштэ партий область комитэт члэн Олэйников йолташым йомдарэныт да тудын нэргэн кок ий гыч гына шарналтэныт. Тунамжат нигэн тÿкыдымылан да ÿждымылан öрын, область комитэтыш тудо шкэак толын.

Лэнинград область „Красный кэрамик" завод парторганизацыштэ, Воровичыштэ, 1937 ий 4 йанварыштэ партийнэ комитэтыш йэшарэн сайлымэ нэргэн йодыш шогэн. Протокол почэш лудам: „Партком сэкрэтарь Родионов йолташ партком составым „докумэнтальнэ рашкэмдымэ" шотышто партийнэ погынымашын кÿштымыжым шуктымыжо нэргэн увэртарэ. Парткомышто улшо докумэнт почэш партком члэнлан Свидэрский, Кузнэцова, Данилов дэн Родионов шотлалтыт. Громов, Соколов, Калинин партком спискыштэ шотлалтыт, но докумэнт дэнэ огыт пэнгыдэмдалт—манын тудо ойлыш. Пунчалыныт: партком состав шотышто рашлыкым пурташ да тушко

(УМБАКЫЖЭ)

паша ыштэн кэртшэ йолташ влакым йэшарэн сайлаш".

Тидэ погынымаштыжак партийнэ комитэтын законно сайлалтшылан шотлалтшэ кок члэнжэ—мэ члэн она ул манын чот торэш шогэныт, моло-влакшэ нуным умылтарэн шукташ чот тöчэныт. Вара партком итэт сэкрэтарь тидэ кÿштымым шукташ—партком члэн-влакым „кычал муаш" пэш йöсö ыльэ—манын каласкалэн: „Уф, партком члэн-влакым кычалынам-кычалынам, пыкшэ муынам"—манын.

Партийнэ орган-влакым сайлымэ нэргэн мэмнан партийын законжым чот пудыртымо да мэмнан партийын шÿлышыжö дэн традицыжлан кэлшыдымэ кооптацэ практикым пуртымо шотышто паша тыгэрак шога.

Партий кöргö дэмократий—партийнэ илышын пудырташ лийдымэ законжо

Сайлымаштэ практик нэргэн. Сайлымаш мэханикэ мэмнан дэнэ чÿчкыдын тыгэ ышталтэш: партий члэнвлак кандидатур нэргэн шкэ кумыл дэнэ ойлэн огыт кэрт, кандидатурым шöрэн кэртмэ права дэч посна кодыт да кэлшыдымэ кандидатурым критиковатлэн огыт кэрт. Сайлымашым организоватлымаш кажнэ кандидатурым партийнэ массылан чынак тэргэн налаш йöным ок пу,—а кузэ гынат вашкэнрак, куштылгынрак сайлэн шуктынэжэ да партийнэ массын иктаж могай кандидатурым пэш чот пижын критиклымэ дэч утлынэжэ. Мэмнан дэнэ тидэ паша шукыж годым тыгэрак эрта: конфэрэнцэ лийшаш дэч ик мыньар качэ ончычрак партийнэ комитэтын сэкрэтарьжэ записной книжкын иктаж могай лукыштыжо кандидат-влак нэргэн шонымыжым палэмда. Вара сэкрэтарь-влакын совэщаньышт ÿжыкталтэш, тушто список йöршынлан ышталтэш. Вара кандидатым тэргымаш „кандэ конвэртыш" вэс сэмынжэ—сэньорэн конвэнтыш да дэлэгацэ-влакын совэщаньышкышт кусаралтэш. Сэдыгэ кандидатур-влакым лончылымаш тÿрлö ончылтэн эртарымэ пэтырымэ совэщаньылаштэ „йэш" шот дэнэ, тÿрлö „пуламыр" дэч посна пыта. Пэшак раш: сэкрэтарь да дэлэгацэ-влакын совэшаньышт йодыш нэргэн ончычак пунчалыныт гын, обшо погынымаштэ йа конфэрэнцыштэ иктаж могай кандидатурым шöраш пэш йöсö. Конфэрэнцылаштэ кандидатур нэргэн прэний ок лий, тидэ правилыш сазырнэн. Посна огыт йÿклö, а спискым икканаштэ йÿклат. Тыгэ сайлымэ кампаньэ йара формальностьыш савырна. Конфэрэнцылаштэ кузэ гынат вашкэрак эртараш тыршат. Прэдсэдатэльлан тыгай йэнгым шогалтат: тудо кид кэргалтэн, список почэш сайлымашым 20 минут жапыштэ „шукта". Тыгэ пÿтыньэк ик ойан улмо дэмонстрацэ ышталтэш, адак торэш лийашат нимогай йöн укэ. Калыклан конфэрэнцыштэ лончылаш йöным пушаш олмэш, кумда критиклан корным почшаш олмэш да ончыктымо кандидатурым корангдаш йöным ыштымэ олмаш чыла пашамат ангысыр организационно „тэхникыш" волтат. Тидэ „тэхникын" цэльжэ иктэ; партийнэ массын критикыж дэч авыралташ.

Тыгай практикэ мэмнан партийын ойжо да традицыжэ дэнэ да мэмнан ончылно шогышо задачэ-влак дэнэ нигузэат ок кэлшэ. Тудо партий члэнын законно праважым шолып пудырта, партийнэ дэмократийым пудырта.

Кооптацэ нэргэн мый адак иктым каласынэм. Мый шкэнан партий Рÿдö Комитэтын опытшо нэргэн каласынэм. Вэрысэ пашайэн-влак Рÿдö Комитэт дэч сайынрак тунэмыт ыльэ гын, мэмнан дэнэ кооптацын тыгай озаланымашыжэ ок лий ыльэ. Йужо организацыштэ кооптацэ пэш чот шарлэн ыльэ. А вэт Рÿдö Комитэт ÿмыржö мучко Рÿдö Комитэтыш ик члэнымат, ик кандидатымат кооптироватлэн огыл. Рÿдö Комитэтыштэ тыгай практик укэ.

Партий кöргö дэмократийын тÿнгжым шуктымо пашаштэ вэс сэрйозно ситыдымаш тыгай: партийнэ вуйлатышым, партийнэ комитэт сэкрэтарьым назначатлымаш кумдан шарлэн. Тидэ практикым тыгэ вашталташ кÿлэш: партийнэ комитэт ÿлнырак шогышо организацыштэ партийнэ вуйлатымаш составым вашталтынэжэ гын, кандидатурым палэмдымэк, тудым кÿшылрак партийнэ инстанцыш пэнгыдэмдаш пумо дэч ончыч ÿлыл организацыш—сэкрэтарьым тэмлымэ организацыш кайман, тушто кангашыман, вара ижэ кÿшылрак организацыш санкцийлан кайман.

Партийнэ комитэтыш сайлыдымэ партийнэ комитэт сэкрэтарь-влак мэмнан дэнэ шагалак огытыл. Партком сэкрэтарьлан ыштышэ, но парткомыш сайлыдымэ йэнг-влакым мый лу дэнэ каласэн кэртам ыльэ. Назначэньым налыт, путьовкым налыт, толын шуыт да вик ышташ шинчыт, а тошто сэкрэтарь, правил сэмын, отчотым ок пу. Мэмнан „самоотчот-влак" чот шарлэныт, но партийнэ комитэт-влакын партийнэ массэ ончылно отчот ыштымышт пэш ситыдымын шарлэн.

Самоотчот-влак нэргэн Кызыт коммунист-влакын самоотчот ыштымэ формыштым партий члэным бÿрократла мыскылымылан вэлэ шотлаш лийэш. Самоотчот шуко годым личнэ илышым, коммунистын йэш илышыжым пургэдаш эртаралтэш, а коммунистын авангарднэ рольжым да массэ коклаштэ ыштымыжым палаш ок эртаралт. Самоотчот-влак кушко шукталтыт? Тидэ нэргэн ик мыньар факт каласа. Орэнбург область Матвэйэв район Дзэржинский лÿм колхозын партийнэ организацыжэ коммунист Сидоровын самоотчотшым колыштэш: „Газэтым ок луд да ок нал. Ватыжэ дэнэ кэлшэн ила, йоча-влак дэнат тугак... Сидоров шкэ йэшыжым шагал воспитатла манын шотыш налаш". Тидэ—типичнэ самоотчот.

Тидэ организацак ватыжым кырышэ партий члэн Мазинын самоотчотшо почэш тугэ сэрэн: „Йэшыштэ ангра пашам ыштылаш тидлэч коч эрыкым пуман огыл. Йэш илышым кÿчык жапыштак сайэмдэн шукташ". (Чылан воштылыт).

Казахстаныштэ, Амосов лÿм совхозышто коммунист Салировын самоотчотшым колыштыт. Лапидарнэ пунчал луктылтэш: „Колыштмо: Салировын самоотчотшым. Пунчалмэ: Салировым арэстоватлаш" (чылан воштылыт).

Йÿк-влак: Молан?

Жданов: Тушто вэс йодыш лэктэш; шкэ члэнжым арэстоватлаш партийнэ организацын праважэ уло мо? Отчотым ыштымыжэ дэнэ айдэмэ шкэ вуйжылан муын!

Шуко партийнэ организацыштэ плэнумын коллэктивэ вуйлатышэ улмо рольжо волталтын. Плэнум шуэн погына, шуко годым параднэ йа обшо пашам ончат, вэрысэ паша йодышым шуэн ончат. Сайлымэ нэргэн да моло йодышым ончымо годым йэнг кÿлэш нарэ ок лий,—тидэ нэргэн мый тидлэч ончычат каласэнам.

Горький областьын Бач райкомжо 1936 ийыштэ ик плэнумымат погэн огыл. Днэпропэтров область Васэлов районышто 10 тылзэ жапыштэ ик плэнумымат погэн огытыл. Татарийын Чэлна районыштыжо да Татарийын йатыр моло райкомыштат 1936 ийыштэ 7—8 тылзэ жаплан ик плэнумымат погэн огытыл. Кушто вара коллэктивнэ вуйлатымашышт?

Тÿнгалтыш партийнэ организацылаштат сайлымэ орган влакын рольыштым изэмдымэ шотышто тугайак ситыдымаш-влак улыт.

Рэзольуцо проэктыштэ тыгэ ончыктымо: мланна тыгай положэньым ыштыман,—тÿнгалтыш парторганизацылаштэ парткомын

(Умбакыжэ 4-шэ могырышто).

ЖДАНОВ ЙОЛТАШЫН ДОКЛАДШЭ

(МУЧАШ)

пӱтынь заводысо партийнə погынымашəш сайлымə порядкə строгын шукталтшə, пӱтынь заводысо погынымашым конфəрəнцə дəнə олмəштыман огыл. Туштак йатыр тӱҥалтыш парторганизацыштə обшо погынымашым чынжым пытарымə, обшо погынымашым цəх погынымаш дəнə да конфəрəнцə дэнə олмəштымə практик уло. Тидым пытараш кӱлəш манын проэктыштə ончыкталтэш. 1000—1500 партий члəнан, кугу заводысо положəньым шоналтəн налза. Партийнə комитəтым сайлаш пӱтынь заводысо партийнə погынымашым погыташ олмэш, кум партий члəн дəч ик дəлəгат нормо почəш заводысо конфэрэнцым погат, тидын дəнə пӱтынь заводысо партийнə погынымашым конфəрəнцə дəнə олмəштат да сайлымашым эртарат, вəс сəмын, манаш чынжым кум йəҥ гыч кок йəҥжым сайлымаштə лиймə дəч корангдат. Тидым чыташ лийэш мо? Раш, чыташ нигузэат ок лий.

О б ш о погынымашын рольжо изэмдалтын. Йатыр организацыштə обшо партийнə погынымаш шуэн погына, вəрысə партийнə илыш йодышым шагал онча.

Партий кӧргӧ дəмократизмын нэгызшым пудыртымаш партийнэ погынымашлан йамдылалтмаштат палым ышта. Партий члəн-влак: погынымаштə лончылышаш йодышым шкə жапыштыжə огыт шинчэ.

Партийнə погынымашын рəзольуцыжым йамдылымə нэргəн. Чӱчкыдын партийнə погынымашлаштə тидə альə тудо йодыш дəнə рəзольуцым ончычак йамдылэн кондат альə тидə погынымаштак тидə п а ш а мастар-влак, прəнийыштə ойлымым шотыш налдэ возат. Мəмнан чӱчкыдын тыгай формулировко лəктэда: пунчал проэкттым „ойым вашталтылмə нəгызэш" ышташ, а чынжым лач тидэ „ойэш вашталтылмашыжэ" чотыш ок налалт.

Тидə—партий члəныш да лиймə законно правам пэш кугун пагалыдымашым ончыкта.

Мəмнан йəҥ влак партийнə цокумəнт дəн пунчал-влак ӱмбак айда лийжə, сонтран, халатнə ончат. Партийнэ докумэнт ӱмбак ончаш млання чылаланат Рӱдӧ Комитэт дəч тунэмаш кӱлəш. Члэн билэтын рольжым да тудым пагалымашым мə кызыт вӧлталын улна гын, мəмнан моло пəш шуко партийнə докумəнт нэргəн тидым каласаш ок лий. Кузэ нуно возалтыт, шукталтыт да аралалтыт? Льупчыкын. Млання Рӱдӧ Комитэт дəч кажнə партийнə докумəнт дəк пэш чот точностьлан, аралэн моштымылан да акуратностьлан тунэмаш кӱлəш. Мəмнан тидə шотышто вəрлаштə организационно шотышто шуко шолдыргымаш, халатность уло.

Мутлан, тыгай йодыш пэш важнə засэданьыштэ лончылашлан матəриалым партийнэ комитэт б ӱ р о члэн-влак налынат альэ укə, тудым кэчə ончыч налынат альэ тидэ засэданьэш гына пуэдэныт? Тидат партий кӧргӧ дəмократийым шуктымо нэргэн йодыш.

Нинэ йодыш-влак изила койыт, но нуно млання осалым ыштат, вэт нуно активлан кушкаш мэшайат, тудлан партий илышыштэ активын да шкэ полшэн участвытлашышт нэлэмдат. Тидын дəнэ командованьə, моло тӱрлӧ пашат шарла.

Коллəктивнэ вуйлатымə принцип пудыртымым паләмдымə эдак ик примəрым мый ончыктынэм. Тыштэ „трэугольник" манмэ нэргэн ойлалтэш. „Трэугольникыштэ" партком сэкрэтарь, прэдприйатьэ альэ учрэждэньэ вуйлатышэ да вэрысэ профорганизацэ прэдсэдатэль шогат. Тидэ „трэугольник" шот дэнэ мэмнан йатыр организацыштэ сайлымэ нормальнэ орган-влак (партком дэн завком) дэч ӧрдыштӧ нимогай партийнэ дэн совэт законышто ончыктыдымо, посна, официальнэ да эрвак паша ыштышэ организацэ уло. Тудо погына, пунчалым луктэда, шукташ дирэктивым пуа да молат. Коллэктивнэ вуйлатымым ончыма гыч, партийнэ, озанлык дэн профсойуз организацэ-влак коклаштэ чын отношэньым ончыма гыч трэугольник йӧршэш чыташ лийдымэ формо. Тидэ—сэмэйствэнность, критиковатлаш нэлырак лийжэ манын кангашэн ыштымаш. Нуно кумытын ушнэн улыт гын, нуным критиковатлэн ончо-йав! Тидэ профсойуз дэн партийнэ организацым обезличиватла, о з а н л ы к вуйлатымашын ситыдымашыжэ ваштарэш кучэдалмаштэ разоружитла, а вэс могырым озанлык пашайэҥым шкэнжымат разоружитлэ, вэт трэугольник тидэ ала могынат коллэгиальнэ управлэньэ орган, тидэ жапыштак, мэмнан озанлык вуйлатымаш йӧршэш вэс сэмын ышталтын.

Трэугольник—тидэ пародий, каррикатур, коллэктивнэ вуйлатымашын кучажэ. Тидэ кушко шукта? Тэвэ мэмнан Лэнинградыштэ, Калинин лӱмэш заводышто, стаханов движэньым заводоуправлэньын йоҥгылыш вуйлатымыжым критиковатлымылан, вуйлатымаштэ ситыдымаш улмым ончыктымылан коммунистым партий гыч луктыныт. Тудым бузотьор шотыш луктыныт. Мэ тудым партий члэн правам восстановитлэн улына, тудын шотышто эн закондымын да пэш йоҥылыш ыштышэ-влакым наказитлэн улына. Но тидэ факт трэугольник улмылан кӧра гына лийын кэртын, вэт трэугольник тидын нэргэн ончылгочак кангашэн налын. Тушко дирэктор толын да ойла: ӧршаш паша, дирэкцийым вурсат. Тудын почэш сэкрэтарь дэн завком прэдсэдатэль „да" маньыч. Тушто критикым пызырымаш лэктэш да тунам вара пашазэ-влаклан тыгай заводышто чыным муаш нэлэ.

Мыйын шонымаштэ, трэугольникым пытарымэ нэргэн йодышым шындаш жап шуын.

Дэмократий цэнтрализмын нэгызшым пудыртылмо шотышто кӱшнӧ ончыктымо факт-влакын осаллыкышт кушто? Тыштэ: тыгай практик партий члэн-влакын активностьышт дэн с а м о д э атэльностьыштлан кушкаш чэракла, партий члэнын оза улмыжым шижмыжым изэмда, партий члэнын идэйнэ дэн политик шотышто кушкашыжэ мэшайа, парторган влакын пашажым партий члэнын контрольымо законно праважым пытара да тидын дэнэ вуйлатымэ дэн партийнэ массэ коклаштэ чын отношэньым пудырта, партийым шкэ ончылно шогышо задачэ-влак ваштареш луштарат.

задачыжэ влакым порын шуктэн улына, пэш кугу, йомакыштэ улшо гай сэнгымашым ыштэн улна.

Лач тидлан лийынак, Сталин йолташын инициативыжэ почэш, ВКП(б) Рӱдӧ Комитэтын пунчалжым лончылашлан партийнэ актив погынымаш нэргэн Рӱдӧ Комитэтын палэ пунчалжым лукмо ыльэ.

Лач тидлан лийынак, мэмнан актив кадрын шукэмшашыжлан, тудын идэйнэ-политик шотышто кушшашыжлан, тудын большэвикла шуаралтшашыжлан, тудын организационно пэҥгыдэмшашыжлан мэшайышым чылажымат шкэнан корно гыч млання корангдыман. Социалист строитэльствэ шотыштат, шушаш у дэмократичэски сайлымашлан кӧра млання шуктышашлык задачэ-влак кажнэ коммунистым активизацылымэ нэргэн пэш важнэ йодышым чэрэтышкэ шындат.

Мэмнан кок миллионан партийнэ массына пӱтынэк активнэ лийын шужо, кажнэ коммунист—партий паша вэрч активнэ организатор, агитатор дэн пропагандист лийжэ. Тидым шуктышаш вэрч мэмнан организационно, агитацэ дэн пропагандист пашанам молэмдэн шукташ кӱлэш.

Пропагандист паша нэргэн ик мут. Мэмнан пропагандист пашаштэ тыгай тӱҥ ситыдымаш уло: тудым шуко годым схоластичэски, партийын кызытсэ илыш дэч да эн кӱлэш, бойэвой задачэ-влак дэч кӱрылтын ыштат. Тидэ ситыдымашым Рӱдӧ Комитэтат йатыр гана ончыктэн пуэн. Мэмнан пропагандына тыгай лийын шужо да кажнэ пропагандэ кружокын, кажнэ школын задачыжэ тыгай лийжэ: шинчымашым шукэмдымаш да партий члэн-влакын марксизм-лэнинизм наукым сайынрак палэн шуктымаш—самоцэль ынжэ лий, а партийын пашажэ вэрч активнэ пропагандист-влакым йамдылымэ йӧн лийжэ. Тэвэ тидым мэмнан пропагандэ пашаштына палэн шогыман, пропагандэ пашан ик эн важнэ принципшылан шотлыман.

Партий кӧргӧ практикыштэ улшо кугу ситыдымаш-влакым, эн ончыч партий кӧргӧ дэмократийда сайлалтмаш пудыртымым пытарыдэ, дэмократий нэгызэш сайлымаш шотышто партий ончылно шогышо у задачэ-влак шукталт огыт кэрт да партийнэ организацэ-влак тидэ задачэ ончылно вийдымэ лийын кодын кэртыт. Сайлымашым у сайлымэ систэм нэгызэш, партий трэвытлымылэ, Конституцо трэбытлымыла эртарынэна гын, мэмнан совэт дэн партийнэ пашайэҥ-влаклан шкэнан законнам, а массылан совэт Конституцынам пагалыктэн шуктынэна гын, млання партийнэ пашам молэмдэн шуктыман, молэмдымэ нэгызыш партий кӧргӧ дэмократийын тӱҥалтышыжым мэмнан партий уставыштэ ончыктымыла пӱтынэк торэшланыдэ шуктышашым пыштыман.

* * *

Чыла тидым шотыш налын, млання тыгай мэроприйатьым шукташ кӱлэш:

Пэрвойак, кооптацэ практикым йӧршын пытараш да уставлан кӧра парторганизацэ вуйлатышэ орган-влакын сайлалтмыштым адак ылыжташ.

Кокымшылан, парторган-влакым сайлымэ годым список йӱклымым чараш да виш йӱклымаш гыч кажнэ йэҥым посна йӱклымашкэ вончаш. Тидэ годым партий члэн-влаклан тэмлэн лудмо кандидатурым шӧраш тичмаш правам пуман да кандидатурым критиковатлымэ правам нимо сэмынат изэмдыман огыл.

Тидлан лийын, мэмнан партийнэ организацылаштэ сайлалтмашым пэш чот пудыртымылан лийын, тӱҥалтыш парткомитэт гыч тӱҥалын край область комитэт да Нацкомпартий Рӱдӧ Комитэтыш шумэш партийнэ орган-влакым угыч сайлаш. Сайлымашым лишыл кок тылзыштэ эртараш да майын мучашыжэ мартэ шукташ. Парторган сайлымэ срокым уставыштэ ончыктымыла строго шукташ кӱлэш: тӱҥалтыш организацыштэ талуклан ик кана, район дэн оласэ организацыштэ — талуклан ик кана, край, область дэн рэспублик организацылаштэ—талукат пэлылан ик кана.

Партийнэ погынымашым налаш гын, обшо партийнэ погынымаш олмэш цэховой погынымаш йа конфэрэнцым ыштылмэ практикым йоҥылышлан шотлаш да йӧршын чараш, партийнэ организацылаштэ кок йыжынган сайлымашым пытараш, цэховой партийнэ органым вик обшо погынымаштэ практикым илышыш пурташ.

Тэвэ тыгай ойым мый тыштэ ыштэнам ыльэ.

Партийнэ активлан кушкаш мэшайышым чылажымат корэҥдаш

Чыла областьыштат социалист строитэльствын вийанымыжэ дэнэ диктоватлымэ, у Конституцым илышыш пуртымо дэнэ коммунизм вэрч умбакыжым кучэдалмына гыч лэкшэ задачэ-влакым сайын шуктышаш вэрч млання пэш шуко кадр кӱлэш, партийыштат, туддэч ӧрдыштат, партийдымэ-влак коклаштэ прэданнэ да лӱддымӧ йолташ-влак млання пэш шуко кӱлыт.

Активлан кушкаш, тудын самодэйатэльностьшо вийангашлан, партий кӧргӧ дэмократийын нэгызшэ гыч лэкмэ сэмын, партийнэ илышым вуйлатымаштэ да партийнэ политикын чыла йодышыжым лончылымаштэ тудын рольжым вӧлталашлан чараклышым, мэшайышым чылажымат мэмнан партийнэ практикэ гыч млання—корандыман.

Сталин йолташ мэмнам эрэак тидлан туныкта: мэмнан партийын илышыштыжэ партийнэ актив поснак кугу политик значэньан. Тудо мэмнан партийын пунчалжым илышыш пуртэн шога. Партийнэ пунчал лукталтэш гын, тудын судьбажэ пӱтынэк актив кидыштэ лийэш. Партийнэ актив партийын чумыр шонымашыжым каласышэ лийын шога.

Мэмнан партий активын кумда лончыжым Лэнин-Сталин шӱлышэш воспитатлэн да таптэн моштэн. Лач тидланак мэ социалист строитэльствын тӱҥ

Газэтым шарэм

Мый „Рвэзэ Коммунист" газэтын йункоржо Загайнов В. И. март тылзыштэ 20 экзэмплйар „Рвэзэ Коммунист" газэтым шарышым.

Загайнов В. И.

Ронго район, Кужмарий ПКШ.

Журналым луктыт

А з й а л пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ пионьэр-влак (Морко р-н) „Рвэзэ литэратыр" лӱман сылнэ мутан журналым луктыт.

Тушко тунэмшэ-влак почэламутым, изи ойлымашым, шарадым сэрэн шогат.

Кудрьашов И.

ЖДАНОВ йолташын 1937 ий 27 фэвральыштэ ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт плэнумэш ойлымо кошартыш мутшо

Йолташ-влак, прэньыштә моло организацә-влакын, утларакшә совәт организацә-влакын пашаштым моләмдән ыштымә нәргән йодыш тарваталтә да тидә шотышто дискуссий лийә. Тыштә профсойуз нәргәнат, комсомол нәргәнат, моло массә организацә-влак нәргәнат ойлышт. Тидә—пәш важнә паша. Мутат укә, мланна сайлымаш мартә винә организацыштә мәмнан ыштышаш паша шӱлыш дәнә моләмдән ыштәш вәрәштәш.

Совәт профәссиональнә да комсомол организацә-влакым моләмдән ыштымын условийжә—ән онычак партийнә организацым шкәнжымак моләмдән ыштымаш. Вәт тудо—тӱҥ вуйлатышә вий, мәмнан чыла организацә-влакын тӱҥ вуйлатышә йадрожо лийын шога. Тидә мәмнан Конституцәш возалтын. Массә организацә-влакын профсойузын, Совәтын, комсомолын да моло-влакын пашаштым руалынак сайәмдышаш дәч отказлыман да тидә паша дәч кораҥман манын мый ом шоно. Но нунын пашаштым кӱләш сәмын моләмдән ыштымаш, мутат укә, парторганизацә-влакым моләмдән шуктымо дәнә кылдалтын. Тидә—чыла пашан тӱҥжӧ.

Ындә партийнә организацә-влакын сайлалтмыштым пудыртылмо, кооптацын шарлымыжә, партий кӧргӧ дәмократийым да дәмократий цәнтрализмын тӱҥжым моло сәмын пудыртымо нәргән. Прәний гыч тыгә койәш: паша пәш кәлгыш пурән, әртышә жапын койышыжо да тошто косажә мәмнан кугун онычык каймына дәнә тыпланышә пашайәҥ-влакын вуйыштышт альә пәҥгыдын шинча. Тидә койыш дән тошто коса-влак, мутат укә, марксистла огыл ик мыньар онычымаш дәнә кылдалтыныт. Тыгай онычымашым Сталин йолташ 1924 ийыштак XIII-шо партконфәрәнцыштә луппән ыльә. Тыгай онычымаш чылт марксистла огыл онычымаш гыч ләктәш: пуйто мәмнан партий „шкәнжын идәйнә да практик илышыжә дәнә илышә самодәйатәльнә организм огыл, а ала мо гынат ӱлыл, кыдалаш дән высший учрәждәньан систәмә гай“ уләш. Сталин йолташ тунам тыгай онычымаш ваштарәш кучәдалшашым партийын чәрәтан задачыжлан шотлән онычыктән. Дәмократий цәнтрализм принципым бӱрократла пудыртылмо факт-влак улмылан лийын, Сталин йолташын тидә онычыктымыжым адак ушәштараш кӱләш.

Вуйлатышә пашайәҥ-влакын партийнә илыш дәч койынак ойырлымышт нәргән йатыр йолташ да ән ӱшандарәнжә Хатайәвич йолташ ойлышт.

Хатайәвич йолташ Днәпропәтровск организацын опытшо дәнә тидым онычыктыш: тәкӱщо озанлык пашам гына ыштымаш партийнә пашам луштәрымашкә шукта. Тыгай положәньә типичнә. Ушәштараш кӱләш: партийнә пашалан эҥгәкым ыштышашын тыгыдә озанлык пашаш уралтын, мә тидым мондәна: партийнә пашам мәмнан вәрч иктат ышташ ок тӱҥал. Партийнә пашам вуйлатымаш—партийнә пашайәҥын тӱҥ пашажә. Партийнә пашан могай шотыштo улмыжо вәрч мут кучымаш пӱтыньәк да тичмашын нунын ӱмбалнә кийа.

Йатыр организацылаштә партийнә пашам пәш сәрйознын мондәныт. Тидә шотышто Кабаков йолташын ойлымыжо пәш онычыктышан. Кабаков йолташ чыла нәргәнат ойлыш, партийнә паша нәргән гына ыш ойло. Киномәханик нәргәнат, кинон матәриальнә ужашыжә нәргәнат, радио нәргәнат ойлыш. Тидә чылажат пәш важнә да пәш кӱләш паша. Но „Уралыштә кооптацә шотышто паша кузәрак“ манын Молотов йолташ Кабаков йолташ дәч йодынат, Кабаков йолташ тидә йодыш дәч кораҥ әртыш. Тыгәжә, Кабаков йолташлан партийнә паша тӱҥ йодыш огытыл. Тидә тәвә мом онычыкта: партийнә пашам аклән шуктыдымаш пытарән шукталтын огыл, тидә шотышто вашталтышым альә ыштымә огыл да тудым вуйлатышә-влак гыч тӱҥалаш кӱләш. Партийнә паша вәлыш савырнымаш пӱтыньәк партийнә организацә вуйлатышә-влакын савырнән шумышт гыч ләктәш.

Сайлымаш порӓдкә нәргән ик мыньар мут. Тыштә йолташ влак тыгә ойлышт: шолып йӱклымашым кузә әртарышаш нәргән онычыктән пуман: альә „шырчык омарта“ лийәш, альә шарым пӧрдыктылаш тӱҥалыт. Тидә паша—пәш кӱләшан но, кызыт мланна инструкцо огыл, а тәвә мо кӱләш: принципшак сайлан шотлалтәш альә укә,—тидым палаш кӱләш. Шолып йӱклымӧ принцип ваштарәш тыштә иктат ыш ойло, мӧнгәшла, сайлымаштә чын әрыкым ышташ шолып йӱклымын кугу значәньыжым да посна кугу важностьшым паләмдышт. Сайлымә процәсс, очыни, кок стадийлан шәлалтәш. Пәрвой стадий—кандидатур-влак нәргән йӧршәш вишак каҥашымаш. Кәч кәат партийнә комитәтыш сайлымә кәч могай кандидатым лӱмдән да аралән кәртәш. Тидә—пәрвой стадий. Варажым каҥашән налмә кандидатур-влак шолып йӱклалтыт.

Образәц дән примәрлан партийнә сйәздлаштә Рӱдӧ Комитәтыш сайлымә практикым налаш лийәш. Тушто сайлымаш шолып йӱклән әртаралтәш. Мыйын шонымаштәм, тидә практикым вәрласә партийнә организацә-влаклан тичмашын да пӱтыньәк кучылтман.

Ындә кооптацә шотышто. Йужо йолташ-влак тыгә онычыктат: кооптацым кумдан кучылтмаш сәкрәтарь-влакым да отвәтствәннә партийнә пашайәҥ-влакым ик вәр гыч вәс вәрыш кусаркалаш да тидлан лийын тудым иктаж партийнә комитәтыш пурташ вәрәштмә дәнә кылдалтын. Партийнә организацым сайлымаш точно ыштымә жапыштә әртаралтәш гын, айдәмын кок-кум тылзә годым сайлалтдымашыжә дәч нәлылык ок лий. Тудо сәкрәтарь пашам шукташ тӱҥаләш, но партийнә комитәт члән ок лий, а шушаш конфәрәнцыштә партийнә комитәтыш сайлалт кәртәш. Мәмнан кызыт тыгә лийәда: партийнә вуйлатышә иктаж партийнә пашам налмыж дәнә пырльа партийнә комитәт чләнат лийәш. Тидә чылтат обӓзатәльнә огыл. Тудо конфәрәнцә мартә партийнә комитәт члән лийдәак сәкрәтарь пашам шукташ тӱҥаләш.

Вәс замәчаньә. Мәмнан дәнә кооптацә кадрын тәкучәстьшә дәнә, пашайәҥ-влакым чӱчкыдын кышкылтмә дәнә кылдалтын ыльә.

Тыштә ойлышо йолташ-влак кадр шотышто „йорлылык“ нәргән каласышт. Тидлан лийын, пуйто, йәҥ-влакым әрәак у сәмын группироватлылаш да кусаркалаш вәрәштәш. Нуно тидым мондат; у кадр-влакым онычык луктәш мәмнан моткоч шуко рәзәрв дән йӧн уло. Онычалза-йан мәмнан партийнә дән партийдымә йәҥ-влакын кузә писын кушмыштым, онычалза стахановәц да моло-влакын кушмыштым. Йошкар Армий командир дән промышләнность пашайәҥ ватә-шамычын движәньыштым налза, шукәртә огыл лийшә Пӱтынь Ушәм совәщаньә-влакым шарналтыза. Нунын ойлымыштын рашлыкшә, сайлыкшә, тичмаш акан улмыжо шотышто агитацын у формыжым да у мәтодшым ойрән налмә шотышто, ойлымо тьәмын да содәржаньын пойанлыкшә шотышто, нунын кокла гыч шукыжо мәмнан йужо присьажной да тӱс гыч вочшо агитатор-влакым товатат, йатыр әртән кайат. Мәмнан йыр йәҥ влак пәш шуко улыт, нуно онычык лукмым шукәртсәк вучат, но мә, дәмократизмна ситышын укәлан лийын, у йәҥ-влакым ужаш мәшайышә ситыдымаш влак улмылан лийын, нуным огына уж. Тыгә шуко йәҥжә ик олмыштак шога. А ик олмышто шогән да мондалтын, нуно мәмнан партий кӧргыштӧ ӧпкәлышә рәзәрв лийын. Сандәнә шолып йӱклымашкә куснымаш, мәмнан партийнә организацә-влакын чынак сайлалтмашкышт куснымаш мланна партийнә кадрын кугу рәзәрвшым нӧлталаш полша. Пашайәҥ кадрна чынак цагал улмо жапыштак Ләнин тыгә ойлән ыльә: мәмнан кадр шагал маншә-влакым наказыватлаш кӱләш,—маньә.

Агитацә нәргән ик мыньар мут. Мәмнан агитацына утларакшым онычыл пашазә-влакым, посна колхоз-влакым авалта манын йолташ-влак тыштә чыным ойлышт. Мланна полшаш йамдә улшо, кәч кунамат мланна йӱк пуаш да кәч кунамат мәмнан таҥ да партийдымә большәвик лийаш йамдә улшо йәҥ-влакын кугу лончыштым тудо йӧршәшак ок авалтә. Мый тыштә интәллигәнцым, служышо-влакым, сурт кӧргӧ ӱдрамаш-влакым, моло-влакымат ойләм. Вик каласаш кӱләш: мә шолдра прәдприйатьылаштат чыла пашазым агитацә паша дәнә огына авалтә, а йалыштыжә йужо колхозышто вәлә пашам ыштәна. Мәмнан тыгай колхоз-влак улыт: тушко район пашайәҥ-влак талукышто кок-кум кана мийат. Тыгай колхозат шуко уло: тушко иктат пурән ок ләк, нунын ӱмбак кидым лупшалыныт. Нунын кокла гыч шукыжо лушкыдо. Нуным Эйхә йолташ торасә пусак манын каласән. Нуно мондалтыныт,—тәвә тыштә тӱҥ лӱдмаш уло. Тидә чылтак йоҥылыш. Лач мәмнан политик влийаньына дәнә ситыдымын авалтымә колхозник, служышо дән моло шәмәр-влак коклаштә пашам вийан ышташ кӱләш.

Мәмнан агитацын содәржаньыжә пашазә влакын йодмыштлан чӱчкыдынжӧ вик да виш вашмутым ок пу. Мәмнан кәч могай мәроприйатьыланат пәш шуко йодыш да вашмут пура. Нинә йодышым партийнә комитәт-влак спискыш возат, но нунылан вашмутым чӱчкыдын огыт пу, нәлә йодышлан вашмут пушаш дәч кораҥгыт. Тидә—йоҥылыш. Мәмнан агитацына чын лийман, мәмнан агитацына пашазә-влакын чыла йодышыштлан вашмутым пуман, йодышым онычыдә, йодышлан вашмутым пудә ынжә кодо. Вәт мә вашмутым огына пу гын, мәмнан вәрч иктажә вашмутым пуа,—„свӓтой вәр пуста ок лий“.

Пытартышлан, мәмнан агитколләктив-влак нәргән йодыш. Нунын пашашт кызыт кудалталтын. Нунат утларакшым фабрик завод прәдприйатьә-влакым обслуживатлат. А жактыштә, вузлаштә да втузлаштә, служышо, интәлигәнцә коклаштә пашам ыштышашлык агитатор-влак шотышто мәмнан парторганизацә-влак альә шуын огытыл. Тыгай кадрымат ышташ кӱләш. Тыштә мәмнан йӧн поснак кугун уло. Мәмнан кидыштә чылажат уло: радиоат, киноат, газәтат, агитацә йӧн моткоч кугу!

Тидә йӧн влакым мә ситышын кучылтына мо? Йӧршәш ситыдымын. Тыштә тидә пашам сайәмдымә нәргән ойлалтәш, да тидә—пәш сәрйозно паша.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆

ОГЫТ ТУНЫКТО

„Шӱләдӱр“ колхозышто (Роҥго район) 10 йәҥ тунәмдымә шотлалтәш. Нуным туныкташ Козырәва Татьанам шогалтымә ыльә. Но тудо альат огәш туныкто. Роҥгә роноланат тидә пашам ылыжтән колтыман.

Энгәрский.

Кугу-Шокшәм йал совәт кӧргыштӧ (Шәрнур район) тунәмдымә дән шагал тунәмшә-влак чылажә 172 йәҥ уло. Альә мартә йужо колхозышто туныкташ тӱҥалмә огыл. Йал совәт дән ронолан кугу йәҥ туныктымо пашам вийангдаш кӱләш.

Сәмьонов Л.

Марбумстройысо мәханик мастәрской цәхысә комсомол бригадә пашаштә. Шола гыч пурлашкә: Антипов, Большаков, Васильәв, Баканов (бригадир) йолташмыт. Тидә бригадә у нормым 223 процәнтлан тәмән шога.

И. А. Халэпский йолташым ССР Ушэм Свäзь Калык Комиссарлан шогалтымэ нэргэн

ССР Ушэм Рӱдӧ Исполнитэльнэ Комитэт прэзидиумын пунчалжэ

ССР Ушэм Рӱдӧ Исполнитэльнэ Комитэт прэзидиум ПУНЧАЛЭШ:

ССР Ушэм Свäзь Калык Комиссарлан Иннокэнтий Андрэйэвич Халэпский йолташым шогалташ.

ССР Ушэм Рӱдӧ Исполнитэльнэ Комитэт прэдсэдатэль—М. Калинин.

ССР Ушэм Рӱдӧ Исполнитэльнэ Комитэт сэкрэтарь—И. Акулов.

Моско, Крэмль. 1937 ий 5 апрэль.

Хроникэ

СССР Рӱдӧ Исполнитэльнэ Комитэт прэзидиум В. П. Потьомкин йолташым вэс пашаш каймыжлан кӧра ССР Ушэмын Францийысэ полномочэннэ прэдставитэльжэ паша гыч утарэн.

В. П. Потьомкин йолташым вэс эл кокла пашам виктарышэ Калык Комиссарын пэрвой олмэштышыжлан пэнгыдэмдымэ.

* * *

ССР Ушэм ЦИК прэзидиум Я. З. Суриц йолташым ССР Ушэмын Гэрманийысэ полномочэннэ прэдставитэль паша гыч утарэн, ССР Ушэмын Францийысэ полномочэннэ прэдставитэльжылан шогалтэн.

Каравайцэв сай тунықта

„Шэмэр Марий" колхозышто (Ронго район) 28 йэн тунэмдымэ дэн шагал тунэмшэ тунэмыт. Нуным культармэйэц Каравайцэв Максий сай тунықта. Лэбэдэва, Рэчкина, молат отличнэ тунэмыт.

Энэрский.

Плэнумын пашажым тунэмыт

Шэрнур пэдучилищэ студэнт, комсомолэц-влак ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт плэнумын пашажым тунэмыт. Кызыт кажнэ студэнт-влак Сталин йолташын „Партийнэ пашан ситыдымашыжэ да троцкист дэн моло тӱрлӧ двурушник-шамычым пытарымэ йӧн нэргэн" докладшым да плэнумын ойлымо кошартыш мутшым лончылат, политзаньтийыштэ тунэмыт. Комсомол политик тунэммашым вуйлатэн шога.

Ф. Димитриэв.

ВЛКСМ Йошкар-Ола горком пэлэнсэ сэминарыштэ комсомол политшколласэ пропагандист-влак тунэмыт.

Рӱдӧ Комитэт Плэнумын пунчалжым лончылат

Шукэртэ огыл Ронго райкомол Кужмарий йал совэтын 6 йэнган комсомол бригадым колтыш. Бригадэ Кужмарий йал совэт кӧргысӧ тӱналтыш комсомол организацэ-влаклан кугу практик полышым пуэн.

20 мартыштэ Кужмарий сэлаш кустовой комсомол погынымашым эртарымэ. Погынымашкэ 40 комсомолэц толын ыльэ. Тушто ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт плэнумын пунчалжым да Жданов йолташын докладшым лончылымо. Тидэ йодыш дэнэ докладым Фурзиков йолташ ыштэн. Доклад дэч вара прэныштэ комсомолэц-влак активнэ выступатлышт.

Избач Муржаков—кызыт мэмнан политик шинчымашнам нӧлташ кӱлэш, эрэак газэтым лудын шогыман,—манэ.

Тудын почэш „Тӱналтыш" колхозын комсоргшо Фурзиков йолташ, комсомолэц влакын политик тунэммаштэ ситыдымашыштым ончыктыш.

Кужмарий йал совэт кӧргысӧ тӱналтыш комсомол организацыйлаштэ альэ шуко ситыдымаш уло. Комсомолэц-влак политучобыш чылан огыт кошт, газэтым шагал лудыт. Тэвэ „Шэмэр марий" колхозышто комсомолэц-влак: Иванов, Пуртов, Кугэргин йолташмыт комсомол уставым пудыртылыт: члэн взносым 7 тылзэ годсэк тӱлэн огытыл, политшколыш огыт кошт, нимогай газэтымат лудмашышт укэ. Тид дэч посна хулиган пашамат ыштат, карт дэнэ модыт, аракам йӱын урэмыштэ осал мутым ойлышт коштыт.

„Кӱшнур" колхоз пэлэнсэ комсомол организацын комсоргшо Царэгородцэв комсомол пашам йӧршэш огэш ыштэ,эрэ йӱэш, йӱмӧ вуйжо дэнэ ватыжым кыра, ӱдыр-влакым игылтэш. А райкомолысо мудрэц-влак Царэгородцэвын шакшэ пашажым ужыт гынат, шып вэлэ лийыт. Райкомол, тудын сэкрэтарьжэ Зонов тидэ осал пашам нормальнылан шотла дыр.

Прэныштэ ойлышо влак комсомол пашан сай примэржымат ончыктышт. Кужмарий йал совэт кӧргыштӧ „Йошкар-кэчэ" дэн „Чапай" колхоз пэлэнсэ комсомол организацэ-влак пашам сай ыштат. ВЛКСМ Рӱдӧ Комитэтын X-шо сйэзд пунчалым илышыш пуртэн толыт.

„Йошкар кэчэ" колхоз пэлэнсэ комсомол организацын комсоргшо Ласточкин йолташ пашажым сай ышта. Комсомолэц-влак чыланат политшколыш коштыт, кажнэ комсомолэц „Рвээ Коммунист" газэтым лудын шога, комсомолэц Радиков 35 ӱдрамашым тунықта. Комсомол вий дэнэ кажнэ арньа вуйэш спэктакль шындалтэш. Адак тӱшкан погынэн сылнэ литэратурым лудыт. Шошым анралан йамдылалтмаштэ комсомолэц-влакым посна участкэлашкэ пэнгыдэмдымэ.

Тугак „Чапай" колхоз пэлэнсэ комсомол организацат (комсорг Рыбаков) пашажым вийан ышта.

ВКП(б) Рӱдӧ комитэт плэнумын пунчалжым да Жданов йолташын докладшым погынымаш сайэш шотлыш. Тидэ матэриалым кэлгын тунэм налаш, молодьож коклаштэ агитационно пашам вийандаш комсомолэц-влак пунчалым луктыч.

Ильан Йапык.

Паша вэрч шоныдымо вуйлатышэ-влак

Йошкар-Ола МТС-ыштэ чылажэ 170 тракторист уло. Нунын коклаштэ 45 йэнжэ комсомолэц. Тыжэч раш палэ, пашам сайын ышташ пэш кугу вий уло. Но тидэ вийым моштэн вуйлатэн, шошо ага пашам сэнымаш дэнэ эртарышаш вэрч тыршаш кӱлэш.

Тидлан тракторист влак коклаштэ массэ-политик умландарымаш пашам чот вийангдыман. Производствышто стахановла ыштымэ паша мэтодым сайын умландараш кӱлэш. Тидэ пашам эн ондак комсомол организацэ-влак ыштышаш улыт.

Тугэ гынат, Йошкар-Ола райкомол тидын нэргэн шоналтэнат ончэн огыл. Йошкар Ола МТС-ысэ комсомол комитэт сэкрэтарь Павловский йолташ тракторист-влак коклаштэ массэ-политик дэн воспитаньэ пашa-влакым шкэнжын обязанностьылан огэш шотло. Садланак паша годым тракторнэ бригадылаштэ газэтым йӱкын лудаш, пырдыж газэт рэдакторым альат ойырэн огытыл.

Бригадылаштэ комсомол группым организатлаш кӱлэш ыльэ. Но тидэ пашам ышташ ВЛКСМ райкомат полшэн огэш шого. Павловский йолташлан тидэ пашам организатлаш полшаш кӱлэш.

ВЛКСМ Йошкар-Ола райком сэкрэтарь Танаков йолташ МТС-ысэ комсомол организацыштэ чӱчкыдын лийэда, тӱрлӧ бэсэдым эртара. Но практик шотыштo пашам организатлэн кодаш огэш полшо.

Кызытат бригадылаштэ комсомол группым ыштымэ огыл. Садлан нуно могай пашa ыштышашым огыт шинчэ.

Ӱдрамаш тракторнэ бригадылаштэ альэ мартэнат Ушэмысэ самырык ӱдрамаш тракторнэ бригадэ-влак совэщаньым ӱжмашыштым лончылэн огытыл.

Шошо ага мартэн жап кужын кодын огыл. МТС-ысэ комсомол организацыштэ улшо ситыдымашым пэш вашкэ пытарыман. П.

Лудмо пӧрт пашам сайэмдаш кӱлэш

Кокымшо кана Нэмдэ йал совэт пэлэнсэ лудмо пӧртыш (Торйал р-н) книга налаш тольым. Избач Очийэв кидшым кӱсэныш чыкэнат шкэтшак пӧрт мучко коштэш.

— Очийэв йолташ, адак книга налаш тольым. Иктаж могай книгам пу!

Очийэв кӱсэнжым савырэн сакалтышат, титаканла пэлэштыш:

— Эй, тачэ адак сыравоым мондэн кодэнам. Эрла тол.

Вэс кэчын адак мийышым. Очийэв лачак шкафым почынат, шогылтэш.

— Ну, Очийэв, книгатым ындэ пуэн кэртат?... Очийэв книгам шкафыштэ кычалаш кӱштыш. У книга-влакым шуко кычальым, иктымат ыжым му. Книга налдэак кайышым.

Тэвэ тыгэ избач Очийэв шкэ пашажым „ышта". Торйал роноат у книга-влакым колтэн ок шого. Лудмо пӧрт пашам сайэмдаш кӱлэш.

Иванов Вэньа.

Пэрвой отличник

Йошкар-Ола музыкальнэ театральнэ училищын I-шэ курсыштыжо тунэмшэ Мосолов Вӧдыр чыла дисциплин дэнат отличнэ тунэмэш. Общэствэннэ пашамат активнэ ышта. Садланак дирэкцэ Мосоловлан Палантай лӱмэш 150 тэнгэ стипэндийым пуаш ыштыш.

Потапов М.

Радио кружок

Кой-Сола пэлэ кыдалаш школыш 7-шэ классыштыжэ (Шэрнур р-н) радио кружокым организатлымэ. Тушко 26 тунэмшэ коштэш.

Азманов Э.

Тӧрлатымаш

6 апрэльыштэ лэкшэ 21-шэ номыран „Рвээ Коммунист" газэтын 3-шо могырыштыжо ВЛКСМ Маробком 4-шэ плэнумын пунчалжым пэчэтлымэ ыльэ. Тидэ пунчалын 2-шо абзацыштыжэ „ВЛКСМ Маробком сэкрэтарь Орликов йолташ пропагандист пашам огэш ыштэ", манын йоҥылыш пэчэтлалтын.

Тудым тыгэ лудман: „ВЛКСМ Маробком сэкрэтарь Микин йолташ, ВЛКСМ горком сэкрэтарь Орликов йолташ пропагандэ пашам огыт ыштэ".

Врид. отв. рэдактора—П. И. ТЭМЭРЭШЭВ

Упол. Марлита № 50. Тираж 2720 экз. Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-шэ типогр. ВЛКСМ Маробком дэн горком орган. Савыктышэ „М. К.